

навіть країнах Центральної Африки.

Путінська Росія прагнула локальної гегемонії, створюючи власні інститути — Євразійський економічний союз (ЕАЕС) та Організацію Договору про колективну безпеку (ОДКБ). Однак війна в Україні показала, що Москва не здатна нав'язувати свої інтереси навіть поблизу власних кордонів. Бойові дії на сході України тривають, незважаючи на значні вкладення ресурсів в армію та внутрішньоросійську мобілізацію.

Обмеженість впливу Росії зумовлена слабкістю її економіки, технологічною відсталістю та демографічною кризою, а також браком «м'якої сили» та надмірним застосуванням військової сили. ЕАЕС так і не став повноцінною альтернативою Євросоюзу, хоча після 2022 року й дозволив обходити західні санкції. ОДКБ, у свою чергу, не перетворилася на аналог НАТО — жодна з країн-учасниць не підтримала Росію в агресії проти України. У таких умовах Москва й надалі втрачатиме позиції на світовій арені, і війна лише прискорює цей процес.

Зміцнення позицій Росії на Близькому Сході, в Африці та Латинській Америці протягом останнього десятиліття значною мірою було пов'язане зі слабшанням впливу США. Путін скористався можливостями, що відкривалися, коли Вашингтон не вживав заходів або навіть виходив з тих чи інших регіонів, щоб втручатися з відносно невеликими витратами.

Показовим є приклад Сирії: свого часу Москва скористалася нерішучістю Барака Обами, щоб підтримати режим Башара аль-Асада. Однак успіх навіть цієї операції був би неможливим без підтримки Ірану та його прихильників на місцях. У боротьбі зі США в інших регіонах Кремль намагався спиратися на авторитарних лідерів. Однак подальшому нарощуванню впливу завадила затяжна війна в Україні — за чотири роки Росії так і не вдалося просунути далі Донбасу.

Читайте також: **Нинішню Росію випестували європейські гроші та загальна терпимість**

Москва була змушена перекинути на український напрямок війська з баз на Південному Кавказі та в Центральній Азії, а також із Сирії та африканських країн. Через обмеженість ресурсів Україна та пострадянський простір стали головним пріоритетом Росії.

Але навіть тут вплив Москви слабшає: вона вже не відіграє визначальної ролі в переговорах між Азербайджаном і Вірменією, поступившись ініціативою США та самим учасникам конфлікту. Росія не має навіть повного військового контролю над Чорним морем, де її портам загрожують українські морські дрони. А країни Центральної Азії розширюють економічні зв'язки з Європою, США, Близьким Сходом та південно-східними сусідами.

Різні цілі

Відносини Росії з такими країнами, як Сирія, Іран і Венесуела, спочатку будувалися не як повноцінні союзи, а як прагматичне співробітництво, засноване на взаємній вигоді. Росія не тільки не є великою державою, але й не може виступати в ролі сильного покровителя. Проте вона послідовно використовувала власні обмежені ресурси для досягнення своїх цілей.

Йдеться насамперед про ті сфери, в яких Росія досі залишається конкурентоспроможною на світовому ринку — продаж озброєння, енергетичні проекти та будівництво атомних електростанцій. З 2022 року Москві вдавалося отримувати відчутний прибуток від співпраці з Іраном — насамперед у сфері безпілотних технологій, а також обміну досвідом щодо обходу санкцій та контролю інтернету.

Вона постачала Тегерану певне озброєння, зокрема навчально-бойові літаки Як-130, ударні вертольоти Мі-28 і бронемашини «Спартак», уникаючи передачі більш досконалих платформ на кшталт зенітних систем С-400 і прагнучи не стільки до союзу, скільки до утримання власного місця в балансі сил на Близькому Сході. Це дозволяло Росії одночасно підтримувати відносини з Ізраїлем та низкою арабських країн, які стали для неї важливими партнерами в обході санкцій та фінансовій співпраці.

Читайте також: **Майбутнє Лукашенко і Білорусі тепер залежить тільки від України**

Навіть угода про всеосяжне стратегічне співробітництво між Москвою та Тегераном, підписана на початку 2025 року, не передбачала гарантій безпеки та військової підтримки. Обидві сторони всіляко намагалися не втягувати одна одну в чужі конфлікти.

Владимир Путин и президент Ирана Масуд Пезешкиан / Фото: Zuma / ТАСС

Співпраця Росії з іншими авторитарними режимами насамперед спрямована на послаблення глобального впливу США. Альянси навколо таких організацій, як БРИКС+ і ШОС, створюються не заради глибокої інтеграції й не з солідарності, а заради збереження самих режимів та координації дій проти США серед середніх гравців.

Китай як глобальна держава, що набирає сили, є тут винятком. Саме Пекін, а не Москва, поступово бере на себе провідну роль у цих структурах. Залежність Росії від Китаю посилюється — останній став найважливішим постачальником компонентів для безпілотників, що використовуються у війні в Україні.

Будь-які авторитарні режими, зокрема російський, зацікавлені насамперед у власному виживанні. Їхня співпраця з іншими диктатурами зумовлена саме прагматичними міркуваннями, тим більше, що на даний момент очевидно: та сама Росія не готова й не здатна забезпечити союзникам підтримку в разі зіткнення з екзистенційною загрозою. Тільки США мають можливість проводити «спеціальні військові операції» на кшталт захоплення Ніколаса Мадуро у Венесуелі.

Для Путіна ця подія, а також знищення ключових керівних фігур в Ірані, є додатковим підтвердженням того, що головним його противником залишаються США, незалежно від поточної адміністрації Білого дому.

Читайте також: **Перший голова Сейму незалежної Литви: ООН стала ширмою для диктаторів та терористів**

Кому потрібна підтримка Москви

Проте Росія й досі має важелі впливу, які не варто ігнорувати. Вона, як і раніше, може запропонувати країнам Глобального Півдня доступні ресурси — нафту, газ, добрива та зерно, а Володимир Путин підтримує особисті зв'язки з багатьма лідерами та суспільствами за межами західних демократій.

Крім того, Кремль визначає тенденції у сфері контролю над громадянським суспільством, а також залишається ключовим гравцем, який формує глобальний дискурс з питань суверенітету та протидії Заходу. Парадоксально, але відносна слабкість Росії робить її більш привабливим партнером для країн Африки, Латинської Америки та Південної Азії — вона може запропонувати їм певні ресурси, але не здатна встановити в цих регіонах домінування на рівні США чи Китаю.

Кремлю вигідний перехід від системи багатосторонніх відносин під керівництвом США до світу угод і ситуативних коаліцій, оскільки саме так уже влаштована зовнішня політика Росії. Керуючись логікою виживання, Путин пристосовується до обставин і користується чужими помилками, як це можна побачити на прикладі нинішніх подій навколо Ірану.

Блокада Ормузької протоки призвела до скасування санкцій США щодо російської нафти саме в той момент, коли економіка країни входила в кризу. Водночас Захід скорочує військову підтримку України (особливо у сфері ППО), оскільки значні ресурси потрібні на Близькому Сході.

Хоча в Москві дедалі більше сумніваються в можливості військової перемоги в Україні, там сподіваються досягти успіху, розколовши США та Європу, а також підірвавши стабільність Києва, чому сприяє, зокрема, поведінка Дональда Трампа. У цих умовах найбільш реалістичною стратегією для Росії може стати спроба через Трампа нав'язати Україні будь-яку, навіть найнестійкішу угоду про припинення вогню — як спосіб домогтися хоча б обмеженого успіху в затяжній війні.

Читайте також: **Політичний акваріум 2026: вибори, референдум та сценарій «другий термін»**

Управління занепадом

Росія — це держава, що слабшає, влада якої діє, не зважаючи на норми, і не має бачення майбутнього країни. Однак США та Європа також втрачають позиції на міжнародній арені, що ставить питання про те, яка зі сторін ефективніше справляється з занепадом.

Війна в Україні стала для Кремля великою помилкою, але режим зумів пристосуватися до умов, що склалися після вторгнення. Перевага Путіна — у вмінні розставляти пріоритети: Сирія, Венесуела, Іран і Куба можуть бути корисними партнерами, але всі вони, очевидно, менш важливі для нього, ніж Україна.

Військові операції, ініційовані Дональдом Трампом протягом останніх місяців, продемонстрували обмеженість можливостей Росії, однак якщо США не вдасться повалити режим в Ірані, після війни Москва та Пекін продовжать підтримувати аятол.

У світі прагматизму та угод вплив і сила виявляються відносними, союзи — тимчасовими, а ключову роль відіграють швидкість реакції та здатність адаптуватися. На відміну від Асада, Мадуро та Хаменеї, Путін все ще виживає. Хоча зміни в Сирії, Венесуелі та Ірані підривають міжнародний статус Росії, вони не заважають її президенту рухатися до своїх ключових цілей: утримувати владу та послаблювати позиції США.

Штефан Майстер, керівник програм Східної Європи та Центральної Азії в Німецькому товаристві зовнішньої політики; опубліковано у виданні **The Insider**

Читайте також:

- **Як Путін нищить народ РФ: "ні любові, ні тоскі, ні жаласті"**
- **Про казус із Нобелівською премією миру для "трьох братніх народів" під час війни, лихо від "хороших" росіян, та про невідомі військові злочини**
- **Як незрілість міжнародної політики торує дорогу до глобальної війни**
- **Як український дронний фронт став системним фактором у війні з рашистами**
- **Угорські танці з Путіним. Як Орбан виявився єдиним союзником російського фашизму у ЄС**
- **Як Путін через мережу «Русскіх домов» продовжує ґвалтувати Європу**

Читайте «Аргумент» в **Facebook** и **Twitter**

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

ВІДЕО

Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com